

Beeldvorming door politieke partijen

Korte omschrijving werkvorm

In deze werkvorm maak je leerlingen ervan bewust dat politieke partijen en politici (vooral in verkiezingstijd) met doordachte campagnemiddelen proberen zichzelf op een bepaalde manier te profileren. De werkvorm bestaat uit drie onderdelen:

1. Korte uitleg + filmpje over beeldvorming
2. Kijkopdracht: beeldvorming herkennen
3. Doe-opdracht: leerlingen in de rol van spindoctor

Duur

- 50 minuten

Tip: het kan korter als je het filmpje overslaat, bij stap 2 minder voorbeelden laat zien en bij stap 3 groepjes met 5 leerlingen maakt.

Doelgroep

Vmbo basis/kader, vmbo gl/tl, mbo 3 en 4

Leerdoelen

- Leerlingen/studenten begrijpen wat beeldvorming is en hoe politieke partijen dit inzetten om een bepaalde boodschap over te brengen.
- Leerlingen/studenten realiseren zich dat beeldvorming per persoon anders geïnterpreteerd kan worden.
- Leerlingen/studenten kunnen beeldvorming herkennen en zelf creëren.

Benodigdheden

- PowerPoint: 'Beeldvorming door politieke partijen'
- Bijlage: 'Beeldvorming door politieke partijen - Partijomschrijvingen'
- Eventuele attributen die de leerlingen kunnen gebruiken bij de doe-opdracht (naar eigen inzicht)

Stappenplan

Stap 1: Introductie (7-8 minuten)

Slide 2:

Op slide 2 wordt het begrip 'beeldvorming' geïntroduceerd. Je kunt hier zelf nog een uitgebreidere uitleg over geven.

Slide 3:

Op slide 3 staat een (wat ouder) [filmpje](#) van een fragment uit aflevering 1 van de serie Splinter in de Politiek. Vertel dat in dit fragment iets wordt uitgelegd over beeldvorming door spindoctor Jack de Vries. Een spindoctor is eigenlijk een soort marketingmanager van een politicus. Jack de Vries was spindoctor van Jan-Peter Balkenende (CDA), die minister-president was van 2002-2010, dus de periode vóór Mark Rutte en Dick Schoof. Bekijk samen het filmpje (4.27 minuten).

Tip: leerlingen komen in hun dagelijks leven (al dan niet onbewust) vaak in aanraking met beeldvorming, bijvoorbeeld wanneer ze social media-posts van influencers bekijken. Zelf zullen ze waarschijnlijk ook aan beeldvorming doen, bijvoorbeeld wanneer ze met een TikTok-filmpje of een uitspraak in de klas een bepaalde indruk proberen achter te laten. Vraag daarom aan de leerlingen of ze zelf ook weleens aan beeldvorming doen, op welke manier en waarom ze dat doen.

Stap 2: Herken jij beeldvorming? (20 minuten)

Op de volgende slides komen verschillende voorbeelden van beeldvorming langs, die je met je leerlingen kunt bespreken.

Slide 4 en 5

Vertel de leerlingen/studenten dat politieke partijen altijd bezig zijn om het beeld over hun partij te beïnvloeden, in het bijzonder in aanloop naar verkiezingen. Dit doen ze onder andere met campagne filmpjes, verkiezingsposters en mediaoptredens.

De leerlingen/studenten krijgen een aantal voorbeelden hiervan te zien. Ze moeten bedenken wat de politieke partij of politicus duidelijk wil maken. En waar je dit aan kunt zien. Dit vraagt soms om meer abstract denken, omdat beeldvorming vaak ook gaat over het opwekken van een bepaald gevoel of het oproepen van associaties.

Onze tips:

- Maak duidelijk dat er geen 'goed' of 'fout' is; het gaat er hierbij om hoe iets door de 'ontvanger' wordt geïnterpreteerd en ervaren.
- Laat de leerlingen/studenten zo concreet mogelijk verwoorden waarom ze iets denken (te zien, te ervaren).
- Geef telkens meerdere leerlingen/studenten het woord. Op die manier wordt duidelijk dat niet iedereen op dezelfde manier kijkt en/of iets ervaart.

Slide 6:

Vertel dat de leerlingen/studenten enkele campagne filmpjes van politieke partijen gaan bekijken. Vraag hen bij te houden welke woorden, onderwerpen of beelden hen opvallen in het filmpje. Ook moeten zij kunnen uitleggen hoe dat komt.

Slide 7:

Deze slide is een keuzepagina. Klik op de lijsttrekker of de partij om naar diens campagne filmpje te gaan. Bij ieder filmpje komt ook een knop tevoorschijn om weer terug te gaan naar de keuzepagina. De volgende campagne filmpjes kunnen gekozen worden:

- [D66 -Het kan wél](#) (Frame: wij zijn progressief, wij zijn doeners, wij komen op voor de toekomst en voor jongeren (veel jongeren in beeld))
- [BBB: De partij met gezond verstand en een hart!](#) (Frame: wij krijgen dingen voor elkaar, wij geven niet op, wij werken hard, wij gedragen ons normaal, wij hebben een gezond verstand, wij houden de boel bij elkaar (cementmolen)).
- [ChristenUnie campagnefilm TK2025](#) (Frame: wij verdedigen de democratische rechtsstaat, wij zijn niet populistisch, wij voeren christelijke politiek en verdedigen christelijke waarden, wij zorgen voor mensen in de knel en voor de aarde).
- [Wij zijn de sociale meerderheid](#) (GroenLinks-PvdA) (Frame: wij kijken om naar elkaar (zijn solidair), wij zijn verbindend, wij zijn progressief ('samen vooruit'), wij zijn de stille meerderheid).

Slide 8:

Vertel dat de leerlingen/studenten zo een aantal verkiezingsposters gaan bekijken. Wat valt hen op aan de posters en wat willen de politieke partijen laten zien?

Slide 9:

Hier zie je een poster van de ChristenUnie en de SP. Beide partijen laten een ander beeld zien van hun partij en lijsttrekker.

PVV:

De lijsttrekker wijst naar de kijker met de boodschap 'Dit is uw land!' Hiermee wil de partij de kijker persoonlijk aanspreken; het beeld wordt gevormd dat de partij er is voor jou en naar jou luistert. In de poster komen verder de kleuren rood, wit en blauw terug. Deze kleuren sluiten aan bij de nationalistische boodschap van de poster (Dit is uw land!). Hiermee brengt de partij het beeld over dat die opkomt voor Nederland.

SP:

Doordat de lijsttrekker een simpel overhemd draagt (geen pak) komt hij over als een man van het volk. Dit versterken de makers door geen elitaire taal te gebruiken ('Dijk van een vent!'). Ook stroopt Jimmy Dijk de mouwen op, waarmee het beeld wordt gecreëerd van iemand die actie onderneemt. Overall zitten rode accenten, waarmee wordt gezegd dat de SP een socialistische en/of sociaaldemocratische partij is. De tomaat in het logo verwijst ernaar dat de SP een partij is van

actievoeren en protest. (De tomaat is van oudsher het symbool van protest: wie het totaal niet eens is met de spreker, kan een rotte tomaat gooien.)

Slide 10:

Deze slide is weer een keuzepagina. Klik op de politicus of de partij om een voorbeeld te zien van beeldvorming in de media. Bij iedere keuze komt ook een knop tevoorschijn om weer terug te gaan naar de keuzepagina. Welk beeld wil de partij neerzetten? Er is niet altijd een 'goed' antwoord op deze vraag; het gaat hier vooral om het interpreteren van het beeld en de poging van leerlingen om zich in het media-/campagneteam van een partij te verplaatsen.

De volgende voorbeelden kunnen gekozen worden:

- Een [filmpje](#) van het Youtube-kanaal VoetbalzoneTV waarin Volt-lijsttrekker Laurens Dassen snel vragen over voetbal beantwoordt. In het filmpje praat de politicus over voetbal, waarmee hij laat zien dat hij dichtbij het 'gewone' volk staat. Om dit idee te versterken heeft hij een gewoon overhemd aan in plaats van een pak en benoemt hij een simpele hotdog als de lekkerste snack. In één van de vragen laat hij zich positief uit over de activistische houding van een medepoliticus, waarmee hij zegt dat hij ook activistisch is. Tot slot benoemt hij dat wanneer het er echt op aankomt bij penalty's, hij enkel zijn partijgenoot genoeg vertrouwt. Hiermee zegt hij dat zijn partij dus betrouwbaar is op cruciale momenten.
- Een foto van VVD-lijsttrekker Dilan Yeşilgöz tijdens een speech. In de speech spreekt zij over internationale veiligheid en staat zij voor militaire voertuigen. De VVD zet het beeld neer dat de VVD Nederland veilig zal houden. Rechts staan een Nederlandse en Europese vlag. De VVD zet hiermee ook het beeld neer dat Nederland wat betreft veiligheid moet samenwerken met andere landen in de Europese Unie.
- Een [interview](#) met Aant Jelle Soepboer over zijn maiden speech (eerste speech als Kamerlid). Kijk het filmpje tot 2:15. Soepboer gaf zijn speech in het Fries, waarmee hij het beeld wil neerzetten dat hij opkomt voor de regio (specifiek Friesland). Ten tijde van dit filmpje was Soepboer nog NSC-Kamerlid. Later is hij lijsttrekker geworden voor de FNP (Fryske Nasjonale Partij).

Slide 11:

Op deze slide wordt nog eens extra benadrukt wat beeldvorming is. En dat het bedoeld is om 'jou' te beïnvloeden. Maar beeldvorming kan door iedereen anders geïnterpreteerd worden; het is niet makkelijk om iedereen precies zo te beïnvloeden zoals je zou willen.

Stap 3: spindoctors in de klas! (20 minuten)

Slide 12:

Vertel dat de leerlingen/studenten nu zelf aan beeldvorming mogen gaan doen.

Slide 13:

Geef een instructie van de opdracht. De klas wordt in groepjes van vier verdeeld (drie of vijf kan ook). Elk groepje krijgt een beschrijving van een partij toegewezen (zie hieronder; ze staan ook op slide 14). De opdracht is dat de groepjes hun partij gaan uitbeelden. Dit doen ze zonder te praten en te

bewegen; ze maken dus eigenlijk een soort levende foto/standbeeld/tableau vivant. Iedereen in het groepje moet een rol hebben in het beeld. Geef ze een paar minuten om dit te gaan voorbereiden.

Als de tijd voorbij is, gaan de groepjes een voor een hun partij uitbeelden. De rest van de klas gaat raden wat voor partij ze uitbeelden. De makkelijke variant is dat je alle partijen opgesomd op het scherm (slide 14) laat zien en dat de klas de juiste moet raden. De moeilijke variant (maar wel leuker) is dat ze helemaal zelf moeten raden wat het groepje probeert uit te beelden. Hierdoor moeten ze nog beter kijken en associëren. Kies hierin wat voor jou het beste werkt.

Voor het verdelen van de verschillende partijen over de groepjes is een bijlage toegevoegd met daarop alle partijen. Deze kun je printen en uitknippen.

Slide 14:

De beschrijving van de politieke partijen. Deze slide kun je gebruiken tijdens het raden van de partijen door de klas.

Stap 4: afsluiting (1-2 minuten)

Slide 15:

Afsluiting en kernboodschappen: hopelijk doorzien jullie voortaan als echte beeldvorming-experts hoe politici én anderen ons continu proberen te beïnvloeden!

De partijen

- De partij die heel boos is over de huidige politiek
- De partij die heel tevreden is over de huidige politiek
- De partij die heel teleurgesteld is in de huidige politiek
- De partij die vindt dat er wel wat meer gefeest mag worden in Nederland
- De partij die criminaliteit wil aanpakken
- De partij die zich in wil zetten voor het klimaat
- De partij die wil dat mensen weer wat meer voor elkaar gaan zorgen
- De partij die het meest nadenkt over de toekomst
- De stoerste partij
- De meest betrouwbare partij
- De meest kritische partij
- De meest beleefde partij
- De partij die alcohol wil verbieden
- De partij die graag wil samenwerken
- De partij die zich inzet voor een gezonde levensstijl
- De partij voor de gamers
- De partij die gelijkheid belangrijk vindt
- De partij die vrijheid belangrijk vindt
- De partij voor kunst en cultuur
- De partij voor sport
- De partij voor bedrijven
- De partij voor onderwijs